

POLITIET

Barne- og familiedepartementet

21/21

Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Politidirektoratet

Deres referanse:

Vår referanse:

Dato:

21/6287 - 35

21.05.2021

Politidirektoratets hørings svar - NOU 2020: 14 Ny barnelov

Politidirektoratet viser til Barne- og familiedepartementets høringsbrev av 14. januar 2021 hvor NOU 2020: 14 Ny barnelov ble sendt på høring. Høringsfristen var 1. mai 2021. Politidirektoratet orienterte departementet den 30. april 2021 om forsinkelse i arbeidet med levering av hørings svaret. Vi beklager sen oversendelse.

Politidirektoratet har forelagt høringen for samtlige politidistrikt, Kripes og Politiets utlendingsenhet (PU). I foreleggelsen for underliggende organer ba vi særlig om innspill på barnelovutvalgets forslag til ny § 4-7 med tilhørende punkt 9.9.2.5 i høringen, samt forslaget til § 6-11.

Direktoratet har mottatt høringsinnspill fra Øst politidistrikt, Vest politidistrikt, Oslo politidistrikt, Kripes og Statens barnehus. Statens barnehus i Bergen har hatt ansvar for koordinering av et felles høringsinnspill på vegne av Barnehusene. Høringsuttalelsene er delvis innarbeidet i direktoratets høringsuttalelse, og følger vedlagt i sin helhet.

Politidirektoratet kommenterer ikke alle delene av lovutkastet, men har konsentrert seg om de forslagene vi antar treffer politietaten mest. Merknadene følger høringsnotatets oppbygging.

Kapittel 9 Foreldreskap

Til punkt 9.9.2.5 Særlig om adgangen til å innhente biologisk materiale

I NOUens punkt 9.9.2.5 drøftes spørsmålet om rekkevidden av adgangen til å innhente biologisk materiale eller prøver som tidligere er tatt av en person, når denne er død eller av annen grunn utilgjengelig.

Lovutvalgets flertall foreslår å innføre en begrensning i ny barnelov § 4-7 tredje ledd om innhenting av materiale som tidligere er innsamlet, som innebærer at slikt materiale kun kan innhentes i tilfeller der dette ikke er i strid med annen lovgivning. Flertallets lovforslag innebærer dermed at politiregisterloven § 12 sjette ledd vil få forrang allerede etter dagens ordlyd i politiregisterloven.

Politidirektoratet

Post: Postboks 2090 Vika, 0125 Oslo
E-post: politidirektoratet@politiet.no

Tlf: (+47) 23 36 41 00

Org. nr: 982531950
www.politiet.no

Politidirektoratet stiller seg, i likhet med Øst politidistrikt, Vest politidistrikt, Oslo politidistrikt, Kripos og Statens barnehus, bak flertallets forslag om å begrense adgangen til å innhente tidligere innsamlet materiale og prøver til det formål å fastsette foreldreskap. Politidirektoratet ser, av hensynet til befolkningens tillit til politiets behandling av personopplysninger og lovgivers opprinnelige rammer for bruk av politiets DNA-register, det som positivt å lovfeste en begrensning i § 4-7 tredje ledd i adgangen til å innhente tidligere innsamlet biologisk materiale eller prøver, slik at formålsutglidning forhindres. Direktoratet er, i likhet med Kripos og Oslo politidistrikt, enig i flertallets drøftelser av de problemstillinger som en formålsutglidning vil kunne få opp mot EMK art. 8. Forslaget i ny barnelov bidrar etter vårt syn ytterligere til en presisering og tydeliggjøring av rettstilstanden, og dermed til økt forutberegnelighet for den som er registrert i DNA-registeret.

Kapittel 10 Foreldreansvar for barn

Til punkt 10.2.4.1 Utgangspunktet om foreldreansvar ved fødsel

Utvalget ønsker å videreføre utgangspunktet om at foreldreansvaret skal være felles der foreldrene er gift eller samboende ved barnets fødsel, men foreslår en endring som innebærer at foreldreansvaret som utgangspunktet tilfaller barnets mor der foreldrene ikke er gift eller samboende ved fødsel.

Kripos uttaler følgende om dette i sitt høringsinnspill:

Det vises til Kripos' høringsuttalelse om forslag til endringer i barneloven for å fremme likestilt foreldreskap av 21. september 2015. 4 Uavhengig av hvor foreldreansvaret plasseres etter fødsel, er det viktig at barnets mor har anledning til å melde fra om at hun ikke ønsker delt foreldreansvar i de tilfellene hvor mor og far ikke bor sammen, og barnets mor har vært utsatt for vold eller trusler om vold fra barnets far før eller under graviditeten.

Politidirektoratet er enig med Kripos.

Til punkt 10.3.5.2.4 Særlig om flytting og utenlandsreiser

Barnelovsutvalget har i ny § 6-11 foreslått å videreføre gjeldende rett om at flytting til utlandet krever samtykke fra begge foreldre som har del i foreldreansvaret, men med enkelte språklige og redaksjonelle endringer.

Politidirektoratet stiller seg positiv til de foreslåtte ordlydsendringene, som innebærer en presisering av gjeldende rett og praksis. Den nye formuleringen ivaretar også hensynet til barnets beste, da det tydeliggjøres at det er "faren" for barnets sikkerhet som er avgjørende for vurderingen av om forbud skal ilegges. Det vises for øvrig til høringsinnspill fra Kripos og Oslo politidistrikt som følger vedlagt.

Til punkt 10.3.5.3.2 Barnets rett til å medvirke til beslutninger under foreldreansvaret

I NOUens punkt 10.3.5.3.2 drøfter utvalget barnets rett til å medvirke til beslutninger som foreldre tar på barnets vegne, slik som beslutninger om foreldreansvar, fast bosted og samvær. Utvalget har i punkt 15.3.2 foreslått at barnet skal få rett til samtale med mekler i familievernet uten foreldrenes samtykke. Det foreslås seks timers obligatorisk mekling der foreldrene ønsker å reise sak for retten etter kapittel 11.

Politidirektoratet stiller seg som utgangspunkt positiv til foreslåtte endringer som bidrar til å øke barns rett til å medvirke til beslutninger knyttet til foreldreansvaret. Statens barnehus erfarer at den største andelen saker om anmeldt vold eller overgrep der barnet eller en av barnets foreldre mistenkes for å ha utsatt barnet eller en forelder for vold eller overgrep ikke blir strafferettslig behandlet i domstolen. Statens barnehus har i sitt høringsinnspill tatt til orde for at slike saker trolig vil være lite egnet for seks timers obligatorisk mekling, da det vil oppleves som svært belastende for den som er utsatt for vold å gjennomføre slik mekling sammen med voldsutøver, før en har mulighet til å få prøvd saken for retten. Meklingen vil også kunne oppleves svært belastende for barnet der volden er utøvd mellom barnets foreldre.

Direktoratet mener derfor at det i foreslått § 11-3 bør innføres et ytterligere unntak fra kravet om meklingsattest for saker der mistanke om vold eller overgrep er anmeldt. Hensynet til barnets beste vil i slike saker trolig bli bedre ivaretatt gjennom god tilrettelegging for at barnet trygt kan utøve sin rett til å bli hørt av dommer eller sakkyndig, slik foreslått i § 11-7, enn gjennom seks timers obligatorisk mekling. Politidirektoratet mener, i likhet med Barnehusene, at dette bør hensynstas ved utformingen av meklingskravet i ny barnelov.

Kapittel 11 Fast bosted

Til punkt 11.4.3.2 Innenlands flytting under foreldreansvaret

Utvalgets flertall foreslår en endring hva gjelder beslutning om flytting innenlands. Mens slike beslutninger etter gjeldende rett ligger til bostedsforelderen, foreslås dette endret slik at reglene blir like for henholdsvis innenlands og utenlands flytting med barnet. Flyttingen krever dermed samtykke fra den andre forelderen.

Politidirektoratet viser til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets høringsnotat av 25. juni 2015 om forslag til endringer i barneloven for å fremme likestilt foreldreskap, hvor spørsmålet om innenlands flytting ble berørt. Det vises videre til Politidirektoratets høringsuttalelse av 28. september 2015, hvor direktoratet tiltrådte Kripas' vurderinger som nasjonalt fagorgan for beskyttelsestiltaket adressesperre. Direktoratet fastholder sine merknader i nevnte høringssvar, og viser i den forbindelse til vedlagte høringssvar fra Kripas, der merknadene fra det tidligere høringssvaret er nærmere gjengitt.

Oppsummert mener Kripas at utvalgets forslag om å kreve samtykke fra begge foreldre med foreldreansvar ved innenlands flytting vil kunne ha negative konsekvenser for gjennomføring av adressesperre som beskyttelsestiltak. Det bør derfor utformes en bestemmelse som etter sin ordlyd tar hensyn til dette. Det er viktig å fremheve at beskyttelsesbehovet kan oppstå akutt og vil kunne iverksettes også før spørsmål om foreldreansvar og samvær har funnet sin rettslige løsning. Oslo politidistrikt har avgitt tilsvarende merknader. Politidirektoratet tiltrer innspillene.

Kapittel 12 Samvær

Til punkt 12.3 Nærmere om når det ikke skal være samvær

I forslag til ny barnelov § 8-1 annet ledd reguleres det når det ikke skal være samvær mellom barn og en eller begge foreldre. Utvalget foreslår en videreføring av regelen om at forelder med kontakt- eller besøksforbud ikke kan ha samvær med barnet i § 8-7.

Politidirektoratet støtter, i likhet med Kripos, utvalgets forslag om å videreføre terskelen for rettens adgang til å bestemme dette, samt forslag om at det ikke bør stilles opp en bundet bevisregel i saker der det er mistanke om at barnet kan bli utsatt for vold eller overgrep under samværet. Samtidig påpekes det at slike saker må forsøkes belyst bredt der det foreligger mistanke om at barnet utsettes for vold eller overgrep fra en eller begge foreldrene. Videre er vi, som Kripos, enig i utvalgets forslag om videreføring av regelen om at den som har kontakt- eller besøksforbud ikke kan ha samvær med barnet.

I sine uttalelser har både Kripos og Oslo politidistrikt framholdt at samvær med barnet kan skape utfordringer for og vanskeliggjøre en voldsutsatt forelders rett til beskyttelse. Dette gjelder både i tilfeller der den voldsutsatte har fått beskyttelsestiltaket adressesperre og der den andre forelder er ilagt kontakt- og besøksforbud overfor den voldsutsatte forelder. For sistnevnte tilfelle uttaler Oslo politidistrikt at det ikke vil være tilstrekkelig avhjelp å utvide ny barnelov § 8-7, som regulerer tilfeller der det gjelder kontakts- og besøksforbud mot barnet, til også å gjelde tilfeller der det er ilagt kontakts- og besøksforbud mot en forelder. Politidistriktet fremholder videre et behov for at det i forslag til § 6-9 gjøres unntak fra samtykkekravet i tilfelle der politiet har vedtatt adressesperre for å beskytte en forelder fra voldt fra den andre forelder. Det vises i denne forbindelse til Oslo politidistrikt høringsuttalelse.

Videre vises det til Partnerdrapsutvalgets NOU 2020: 17 punkt 16.14, hvor det er tatt til orde for at det bør utredes hvorvidt barnelovens regler om samvær i tilstrekkelig grad ivaretar hensynet til en voldsutsatt forelder, samt at en slik utredning ikke kan gjøres uten å samtidig vurdere barns stilling i slike saker. Politidirektoratet stiller seg bak dette, og understreker at en slik utredning bør skje før vedtakelsen av ny barnelov. Samvær vil ofte kunne være et bakenforliggende konfliktema i saker om partnervold, og vil kunne medføre en risiko for nye tilfeller av partnervold, for eksempel i forbindelse med fysisk overlevering av felles barn til samvær. Samværet vil i slike tilfeller være en belastning for både den utsatte forelder og for barnet. En utredning vil derfor gi mulighet til å påvirke reglene om samvær i ny barnelov, slik at hensynet til voldsutsatt partner i større grad er ivarett.

I tillegg til å utrede hvorvidt barnelovens regler i tilstrekkelig grad ivaretar hensynet til en voldsutsatt forelder, bør det også utredes hvorvidt reglene om samvær i tilstrekkelig grad ivaretar hensynet til den voldsutsatte forelder og barnet i tilfeller der det er iverksatt adressesperre. Direktoratet tiltrer Kripos' vurderinger om dette, herunder at gjennomføringen av samvær kan skape alvorlige konsekvenser for gjennomføringen av adressesperre, da samværet blant annet vil kunne avsløre opplysninger som beskyttelsestiltaket er ment å verne.

Til punkt 12.4 Samvær under tilsyn av offentlig oppnevnt person

Etter gjeldende rett opereres det med to former for offentlig tilsyn; beskyttet tilsyn og støttet tilsyn. Utvalget foreslår i NOUens punkt 12.4.4 å videreføre denne todelingen, men med endret terminologi der de nye termene er foreslått presisert i loven. Videre foreslås en endring i tilsynets varighet, der utvalget ønsker større fleksibilitet. Politidirektoratet har ingen innvendinger mot forslaget.

Utvalget tar videre til orde for at det bør gjøres en evaluering av tilsynsordningen som sådan, hvor det blant annet bør utredes kvalifikasjonskrav for tilsynspersoner og hvilken aktør tilsynspersonen skal utpekes av. Politidirektoratet er, i likhet med Kripos, enig i at

tilsynsordningen bør evalueres. En slik utredning vil bidra til å forbedre tilsynsordningens kvalitet, samt til ytterligere ivaretagelse av barnets beste.

Politidirektoratet bemerker, i likhet med Statens barnehus, at det er flere praktiske problemstillinger som oppstår knyttet til gjennomføringen av samvær mellom barn og forelder i medhold av barnelovens regler. Utfordringer kan blant annet oppstå i saker der barnets forelder ikke er dømt for vold eller overgrep mot egne barn, men hvor det likevel er grunn til bekymring for hvilken risiko barnet utsettes for ved samvær. Et eksempel vil være i saker der forelderens som skal ha samvær med barnet er tatt i å laste ned pornografisk overgrepsmateriale. Barnehusene erfarer at dette stadig skaper problemer for samværet. Etter dagens ordning foretas imidlertid ingen vurdering av risikoen samværet kan utgjøre. Den andre forelderens blir da stående alene med å vurdere risikoen ved samværet, samt med å tilrettelegge for og organisere gjennomføringen av selve samværet. Dette fremstår etter vårt syn som problematisk og bør tas høyde for når en nå gjennomgår reglene for samvær. Statens barnehus fremholder det som et sterkt økende samfunnsproblem at dagens regelverk mangler regulering av hvilken betydning slike straffbare overgrep begått av en forelder skal ha på vurdering av samvær med egne barn.

I mange saker anbefales det samvær med tilsyn fra barnevernstjeneste. Statens barnehus viser i sin uttalelse til at bruk av egne familiemedlemmer ofte blir en alternativ løsning ved tilsyn, der barneverntjenesten ikke deltar i tilretteleggingen av tilsyn eller oppfølging av familien. Statens barnehus fremhever at bruk av familiemedlemmer som tilsynspersoner er en svært sårbar løsning, idet familiemedlemmene ofte må foreta vurderinger og beslutninger i vanskelige situasjoner som kan bidra til konflikt, og som dermed kan gå på bekostning av barnets beste, herunder barnets trygghet og relasjoner. Vi viser til deres høringsuttalelse.

Til punkt 12.7 Samværeshindring

Etter dagens regler er samværsforelder kun gitt anledning til tvangsfullbyrdelse av samvær ved tvangsbortsettelse der ordningen om samvær ikke overholdes. Utvalget har drøftet en utvidelse av adgangen til tvangsfullbyrdelse av samværsavtaler gjennom adgang til fysisk avhenting av barnet på dets faste bosted. Etter dagens regelverk er det kun avgjørelser om foreldreansvar og fast bosted som kan tvangsfullbyrdes. Utvalgets flertall er mot en slik løsning, mens mindretallet er for.

Etter Politidirektoratets syn bør en adgang til å tvangsfullbyrde samværsavtaler kun innføres etter en grundig barnefaglig vurdering. Det vises til Oslo politidistrikts innspill på dette punktet. I den grad en slik adgang skal innføres, bør det etter vårt syn foretas en grundig utredning av namsmannens rolle og utførelse i gjennomføringen av tvangsfullbyrdelse av samvær.

Kapittel 15 Barnelovens regler om saksbehandling i foreldretvister

Til punkt 15.10 Tvangsfullbyrdelse

Barnelovsutvalget har fremmet forslag om at retten kan utpeke en egnet person til å bistå i overlevering av barnet ved tvangsfullbyrdelse av tvangskraftige avtaler og avgjørelser om samvær og fast bosted. Personen kan bistå enten ved oppstarten av samværet eller ved tilbakeføring til barnets faste bosted. Hensikten med ordningen er å gi barnet en opplevelse av trygghet i overleveringen som skjer i forbindelse med samvær. Utvalget gir uttrykk for at både ansatte ved familievernnet, sakkyndige og "andre" kan være egnet til å fylle en slik rolle.

Politidirektoratet forstår utvalget slik at en slik rolle er tenkt å fylles av personer med barnefaglig kompetanse. Vi legger derfor til grunn at ordningen er på siden av selve tvangsfullbyrdelsen og namsmannens ansvarsområde, og dermed at namsmannen ikke vil være involvert i gjennomføringen av ordningen.

Politidirektoratet er for øvrig, i likhet med Oslo politidistrikt, enig i at oppgaven bør utføres av personer eller yrkesgrupper med barne- og familiefaglig kompetanse, på lik eller tilsvarende linje som sakkyndige og ansatte i familievernet.

Kapittel 17 Aldersgrenser

Til punkt 17.2 Selvbestemmelse

I ny barnelov § 6-7 er det foreslått inntatt en bestemmelse som fastsetter barnets selvbestemmelsesrett for deling av personopplysninger om seg selv. Bestemmelsen har til formål å ivareta barnets selvstendige rett til privatliv og personvern. I § 6-7 annet ledd er det foreslått innført en personvernrettslig myndighetsalder på 13 år, der barnet etter fylte 13 selv bestemmer om det skal samtykke til deling av egne personopplysninger. I forslag til tredje ledd foreslås inntatt en bestemmelse som sier at alle barn kan nekte foreldrene å samtykke til deling av personopplysninger (nektelseskompetanse). Forslaget innebærer dermed at barnet kan motsette seg deling av personopplysninger.

Kripos har i sin høringsuttalelse stilt spørsmål ved rekkevidden av bestemmelsen slik den er foreslått, og fremholder at denne ikke kan vedtas uten betydelige endringer. Kripos fremholder det som uklart hva utvalget har ment å regulere gjennom bestemmelsen, idet lovforslaget fremstår som en generell regulering, mens utvalgets drøftelse først og fremst synes å knytte seg til deling av opplysninger på sosiale og andre medier. Kripos forstår forslaget slik at barnet i medhold av § 6-7 annet ledd gis avgjørelsesmyndighet ved beslutning om hvorvidt personopplysninger om barnet skal deles, og at barnet etter tredje ledd kan nekte foreldrene deling av opplysninger, også der deling av opplysningene er nødvendig for å ivareta barnets beste. På denne bakgrunn mener Kripos at bestemmelsen slik den er foreslått vil kunne ha konsekvenser for foreldres utøvelse av foreldreansvaret, herunder foreldres mulighet for å dele opplysninger med offentlige myndigheter. Som eksempel viser Kripos til at politiet ofte er avhengig av å kunne innhente opplysninger om barn på basis av samtykke, både i etterforskningsøyemed og for gjennomføring av beskyttelsestiltak overfor barn og foreldre som er utsatt for vold eller trusler om vold. Vi viser til uttalelsen.

Politidirektoratet er som utgangspunkt positiv til forslaget, og støtter en lovfesting av en selvbestemmelsesrett for barn for deling av personopplysninger som gjelder barnet selv. Forslag til § 6-7 slår fast et grunnleggende prinsipp om barns rettigheter, herunder barns selvstendige rett til privatliv i tråd med barnekonvensjonen. Bestemmelsen oppfordrer til refleksjon om barnets selvstendige rett til vern av sitt privatliv og personvern, og gjør dette til et særlig hensyn som foreldrene plikter å vurdere som en del av sin barnets beste-vurdering. Politidirektoratet er imidlertid enig med Kripos i at forslaget til § 6-7 er generelt utformet og savner en redegjørelse av forholdet mellom barns nektelseskompetanse, og foreldrenes behov for å dele personopplysninger til offentlige myndigheter, herunder politiet, for å ivareta barnets beste.

Politidirektoratet vil endelig bemerke at det i lovens forarbeider videre bør gjøres en avklaring av forholdet mellom barnets rett til privatliv og den generelle plikten til å avverge vold og

overgrep (avvergingsplikten). En slik redegjørelse og avklaring bør foretas uavhengig av om foreslått ordlyd endres.

Med hilsen

June Kristin Bellika
Seniorrådgiver

Kristin Holter Næss
Rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Vedlegg:

Høringsinnspill - NOU 2020: 14 Ny barnelov - Oslo politidistrikt
Høringsinnspill - NOU 2020: 14 Ny barnelov - Kripos
Høringsinnspill - NOU 2020: 14 Ny barnelov - Statens barnehus
Høringsinnspill - NOU 2020: 14 Ny barnelov - Øst politidistrikt
Høringsinnspill - NOU 2020: 14 Ny barnelov - Vest politidistrikt